

Հայոց եկեղեցու պատմություն V դասարան/(34 ժամ)

Դասի N	Դասի բաժինը, թեման, նյութը	Սովորողներին ներկայացվող չափորոշչային պահանջները ըստ Ա, Բ, Գ մակարդակների	Էջ
1.	Ներածություն (1 ժամ)		4-5
2-3.	§1. Աստվածաշունչ մատյան (2 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ «Աստվածաշունչ» մատյանի՝ որպես քրիստոնյաների Սուրբ գրքի, «Աստվածաշունչ» մատյանի հատվածների, Հին և Նոր Կտակարանների գրքերի քանակի, հայերեն թարգմանության հեղինակների մասին: Կարողանա՝ նշել «Աստվածաշունչ» մատյանի բովանդակության հիմնական առանձնահատկությունները: Բ մակարդակ Իմանա՝ Աստվածաշնչի ստեղծման ընթացքի, տարածման, Նոր Կտակարանի հեղինակների, գրքերի հիմնական բովանդակության մասին Աստվածաշնչի հայերեն տպագրության տարեթիվը: Կարողանա՝ արժևորել «Աստվածաշունչ» մատյանի հայերեն թարգմանության կարևորությունը: Գ մակարդակ Իմանա՝ «Աստվածաշունչ» մատյանի հիմնական գաղափարի, Հին և Նոր Կտակարանների գրքերի և նրանց հիմնական բովանդակության մասին: Կարողանա՝ ներկայացնել Հին և Նոր Կտակարանների գրքերի առանձնահատկությունները:</p>	6-7
Հին Կտակարան 10 ժամ			
4.	§2. Աշխարհի և մարդու ստեղծումը (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Արարչագործության պատմության և առաջին մարդկանց մասին: Կարողանա՝ նկարագրել առաջին մարդկանց կյանքը դրախտում: Բ մակարդակ Իմանա՝ Արարչագործության հաջորդականության և դրախտի մասին: Կարողանա՝ ներկայացնել դրախտից Ադամի և Եվայի վտարման պատճառները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Դրախտի գտնվելու վայրի մասին: Կարողանա՝ վերլուծել անհնազանդության արդյունքն:</p>	9-10
5.	§3. Նոյը և ջրհեղեղը (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Նոյի և ջրհեղեղի մասին: Կարողանա՝ ներկայացնել ջրհեղեղի պատճառները: Բ մակարդակ Իմանա՝ Տապանի կառուցման Աստծո պատվերի, ջրհեղեղի տևողության և Նոյան տապանի կանգ առնելու վայրի մասին: Կարողանա՝ բացատրել տապան, զոջալ, ուխտ հասկացությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Ջրհեղեղի ժամանակ և դրանից հետո տեղի ունեցած իրադարձությունները: Կարողանա՝ գնահատել Նոյի ու նրա որդիների հետ Աստծո կնքած ուխտի կարևորությունը:</p>	12-13

6.	<p>§4. Արարատ լեռը (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Ջրեհեղից հետո Նոյի բնակության վայրի և զբաղմունքի մասին: Կարողանա՝ պատկերավոր նկարագրել Արարատ լեռը: Բ մակարդակ Իմանա՝ Նոյի որդիների անունները և ավանդության մեջ հիշատակված մեր առաջին բնակավայրերի անվանումները: Կարողանա՝ բացատրել Երև անդ, խաղողի որթ և զինանշան հասկացությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Արարատ լեռան հետ կապված դասանյութի հիշատակումները: Կարողանա՝ արժևորել Արարատ լեռան դերը մադկության վերածննդի պատմության մեջ և հայերի կյանքում:</p>	15-16
7.	Գործնական աշխատանք		
8.	<p>§5. Բաբելոնի աշտարակաշինություն (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Նոյի որդիների բնակության վայրի, Հայկի Բաբելոնից հեռանալու և Հայաստանում բնակություն հաստատելու մասին: Կարողանա՝ ներկայացնել աշտարակի կառուցման և Հայկի՝ Բելին չենթարկվելու պատճառները: Բ մակարդակ Իմանա՝ Աշտարակի կառուցման պատմությունը: Կարողանա՝ բացատրել բաբելոնյան աշտարակաշինություն, լեզուների բաժանում, լայնալիճ աղեղ հասկացությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Հայկի և Բելի ճակատամարտի պատմությունը: Կարողանա՝ համեմատել Հայկին ու Բելին, արժևորել Հայկի ու նրա սերունդների Բելի դեմ տարած հաղթանակի նշանակությունը հայերի համար:</p>	18-19
9.	<p>§6. Հայաստանն Աստվածաշնչում (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հայկական լեռնաշխարհից սկիզբ առնող գետերը, Հայաստանի մասին հիշատակություն թողած մարգարեների անունները: Կարողանա՝ Ներկայացնել «Օննոց» գրքում Եղեմ-դրախտավայրի մասին եղած տեղեկությունը: Բ մակարդակ Իմանա՝ «Աստվածաշունչ» մատյանում Երեմիա մարգարեի կողմից Հայաստանի վերաբերյալ թողած տեղեկությունների մասին Կարողանա՝ բացատրել Թորգոմի տուն, Թորգոմածին հասկացությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ «Աստվածաշունչ» մատյանում Եզեկիել մարգարեի կողմից Հայաստանի վերաբերյալ թողած տեղեկությունների մասին: Կարողանա՝ Քարտեզի վրա ցույց տալ Եփրատ, Տիգրիս, Գեհոն, Փիսոն գետերը: Ըստ ժամանակաշրջանների համակարգված ներկայացնել «Աստվածաշունչ» մատյանում Հայաստանի և հայերի մասին եղած տեղեկությունները:</p>	21-22

10.	§7.Աբրահամը և նրա սերունդները (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Աբրահամի, Հակոբի, Մովսեսի, իսրայելցիների Եգիպտոսում բնակություն հաստատելու և այնտեղից դուրս գալու մասին: Կարողանա՝ ներկայացնել Եգիպտոսից իսրայելցիների դուրս գալու պատճառները թվարկել Մովսեսին տրված պատվիրանները: Բ մակարդակ Իմանա՝ Աբրահամին տրված Աստծո պատվերի, Մովսեսի առաջնորդությամբ իսրայելցիների Եգիպտոսից դուրս գալու և Կարմիր ծովի հրաշքի մասին: Կարողանա՝ բացատրել պատվիրան տերմինը, ներկայացնել Քանան, Եգիպտոս, Կարմիր ծով, Սինա լեռ պատմաաշխարհագրական անվանումները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Սինա անապատում իսրայելցիների հաստատվելու մասին և Մովսեսին տրված պատվիրանները: Կարողանա՝ մեկնաբանել Աստծո կողմից Աբրահամին և նրա սերունդներին տրվող օգնությունը, բացատրել Մովսեսին տրված պատվիրանները:</p>	25-26
11.	§8.Թագավորներ: Բաբելոնյան գերություն (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Իսրայելցիների Քանան երկրում բնակվելու, Դավիթ և Սողոմոն Իմաստուն թագավորների մասին: Կարողանա՝ մեկնաբանել ժողովրդի կողմից Սողոմոնին տրված «Իմաստուն» պատվանուն: Բ մակարդակ Իմանա՝ Դավիթ և Սողոմոն թագավորների կատարած շինարարական աշխատանքների մասին: Կարողանա՝ բացատրել դեզերել, օրհներգ, բաբելոնյան գերություն, Փրկիչ, պաշտամունք, Ք.ա. բառերն ու արտահայտությունները, համեմատել Դավիթ և Սողոմոն Իմաստուն թագավորների գործունեությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Սողոմոն Իմաստունի մահից հետո Իսրայելցիների պետության պառակտման և իսրայելցիների գերեվարության մասին: Կարողանա՝ ներկայացնել իսրայելցիների պետության պառակտման պատճառները, մեկնաբանել թագավորության վերականգնման իսրայելցիների անկարողության պատճառները:</p>	29-30
12.	Թեմատիկ գրավոր աշխատանք		
13.	§9.Մարգարեներ (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ մարգարեների անունները: Կարողանա՝ բացատրել Աստծո կողմից մարգարեների ընտրության պատճառները: Բ մակարդակ Իմանա՝ մարգարեների և նրանց գործունեության մասին: Կարողանա՝ բացատրել Մեսիա, Եսայի անվանումները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Եսայի մարգարեի կանխատեսումը Հիսուս Քրիստոսի ծննդյան մասին: Կարողանա՝ համեմատել մարգարեներին գուշակների և պայծառատեսների հետ, ներկայացնել տարբերությունները:</p>	33

Նոր Կտակարան 17 ժամ

14.	§10. Հիսուս Քրիստոսի ծննդյան ավետումը (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Մարիամ Աստվածածնի ծնողների անունները և նրա ծննդավայրի անունը, Մարիամի՝ Հովսեփի հետ նշանադրության և Գաբրիել հրեշտակի հետ հանդիպման մասին: Կարողանա՝ նկարագրել Մարիամ Աստվածածնի մանկությունը: Բ մակարդակ Իմանա՝ Հովսեփի հայրենի քաղաքի անվանումը, Գաբրիել հրեշտակի՝ Մարիամին հայտնած ավետիսը: Կարողանա՝ բացատրել Հիսուս անվանումը, բացատրել հյուսն, ավետել, ավետիս, մեղք բառերը: Գ մակարդակ Իմանա՝ Գաբրիել հրեշտակի՝ Հովսեփին տված պատվերը: Կարողանա՝ բացատրել մանուկ Մարիամին տաճարին նվիրելու՝ ծնողների քայլը:</p>	37-38
15.	§11. Հիսուս Քրիստոսի ծնունդը (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի ծննդյան քաղաքը, հովիվների և մոզերի երկրպագության մասին, Հրեաստանում իշխող արքայի անվանումը: Կարողանա՝ բացատրել Հովսեփի ու Մարիամի՝ Բեթղեհեմ ուղևորվելու նպատակը: Բ մակարդակ Իմանա՝ Օգոստոս կայսեր կողմից անցկացվող մարդահամարի մասին, մոզերի ուղևորության, Հերովդեսի հետ նրանց հանդիպման և պայմանավորվածության մասին: Կարողանա՝ բացատրել Քրիստոս անվանումը, մարդահամար, իջևանատուն, մսուր, մոզ բառերը: Գ մակարդակ Իմանա՝ Գաբրիել հրեշտակի՝ Հովսեփին տված պատվերի մասին, Հովսեփի, Մարիամի և մանուկ Հիսուսի Եգիպտոս ուղևորվելու և Նազարեթ վերադառնալու մասին, մոզերի բերած ընծաները: Կարողանա՝ համեմատել հովիվների և մոզերի՝ Հիսուսի ծննդյան մասին տեղեկանալը և նրանց երկրպագությունները, բացատրել Հերովդեսի՝ մանուկ Հիսուսին սպանելու մտադրության պատճառները:</p>	39-40
16.	§12. Պատանի Հիսուսը տաճարում (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Չատկի տոների մասին, 12 ամյա Հիսուսի՝ Չատկի տոնի կապակցությամբ Երուսաղեմ ուղևորվելու մասին, Հիսուսի տիրապետած արհեստը: Կարողանա՝ նկարագրել Հիսուս Քրիստոսի մանկությունը: Բ մակարդակ Իմանա՝ մանուկ Հիսուսի՝ առանց զգուշացնելու, Երուսաղեմում մնալու և ծնողների՝ Երուսաղեմ վերադարձի մասին: Կարողանա՝ բացատրել վարդապետ հասկացությունը: Գ մակարդակ Իմանա՝ Տաճարում Հիսուսի և վարդապետերի զրույցի մասին: Կարողանա՝ մեկնաբանել. Հիսուսի «...չգիտեիք, որ ես Հորս տանը պետք է լինեմ» խոսքերը:</p>	43
17.	Գիսամյակային ամփոփիչ գրավոր աշխատանք		

18.	§13. Հիսուս Քրիստոսի մկրտությունը (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հովհաննես Մկրտչի ծննդյան և նրա՝ Հորդանան գետի ափին հաստատվելու մասին, Հիսուս Քրիստոսի մկրտությունը: Կարողանա՝ բացատրել ժողովրդի կողմից Հովհաննեսին տրված Մկրտիչ անվանման պատճառը: Բ մակարդակ Իմանա՝ Չաքարիայի և Գաբրել հրեշտակի հանդպման, ծեր քահանայի թերահավատության և դրա արդյունքի մասին: Կարողանա՝ բացատրել Հովհաննես անվանումը, մկրտել, խնկարկել, քարոզել, խոստովանել, ապաշխարել հասկացությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Հովհաննես Մկրտչի քարոզների մասին, Հիսուս Քրիստոսի մկրտության մասին, Մկրտության պահին Ս. Երրորդության միասնական հայտնության մասին: Կարողանա՝ բացատրել Հովհաննես Մկրտչի՝ Հիսուս Քրիստոսին մկրտել չցանկանալու, քայլի պատճառները:</p>	46-47
19.	§14. Հիսուս Քրիստոսի փորձությունները (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի՝ 40 օր անապատում առանձնանալու մասին, Հիսուս Քրիստոսի փորձությունների քանակը: Կարողանա՝ բացատրել Հիսուս Քրիստոսի անապատում առանձնանալու պատճառները: Բ մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի երեք փորձությունները Կարողանա՝ բացատրել սատանա, փորձություն, մոլորեցնել, երկրպագել հասկացությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի կողմից սատանային տրված հաղթական պատասխանները: Կարողանա՝ համեմատել Հիսուսի և Ադամի փորձությունները:</p>	50-51
20.	§15. Տասներկու աշակերտների ընտրությունը (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի կողմից առաքյալների ընտրության, երեք տարի նրանց հետ շրջելու մասին, Հիսուս Քրիստոսի ձկնորս և մաքսավոր առաքյալների մասին, Հիսուս Քրիստոսին առաքյալների դիմելաձևը: Կարողանա՝ ներկայացնել Հիսուս Քրիստոսի և առաքյալների հարաբերությունները: Բ մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի կողմից առաքյալներին տրված պատվերի, բազմաթիվ երկրներում նրանց ծավալած գործունեության մասին: Կարողանա՝ բացատրել մաքսավոր, ընկճվել, Տեր բառերը: Գ մակարդակ Իմանա՝ 12 առաքյալների անունները: Կարողանա՝ հիմնավորել Հիսուս Քրիստոսի կողմից աշակերտների ընտրության նպատակը:</p>	54-55

21.	§16. Հիսուսն օգնում է մարդանց (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի՝ հրաշքներ գործելու պատճառները, Ոսկե կանոնը: Կարողանա՝ թվարկել Հիսուս Քրիստոսի կողմից գործած մի քանի հրաշքներ: Բ մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի ծավալած գործունեության մասին: Կարողանա՝ բացատրել հրաշք, անդամալույծ, բորոտ, փարիսեցի բառերը: Գ մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի հանդեպ փարիսեցիների և իշխանավորների վատ վերաբերմունքի պատճառների մասին Կարողանա՝ բացատրել «Ոսկե կանոնի» իմաստը:</p>	57
22.	§17. Իմաստուն խորհուրդներ (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի հանդեպ փարիսեցիների և իշխանավորների վատ վերաբերմունքի պատճառները: Կարողանա՝ բացատրել Հիսուս Քրիստոսի հանդեպ ժողովրդի վերաբերմունքի պատճառները: Բ մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի՝ ծնողասիրության, բարեկամության, ընկերասիրության, ներողամտության, գթառատության վերաբերյալ խրատները: Կարողանա՝ բացատրել դպիր, ներողամիտ, գթառատ բառերի իմաստը: Գ մակարդակ Իմանա՝ ազնիվ լինելու և սուտ չլսուցելու մասին Հիսուսի պատգամները: Կարողանա՝ համեմատել ժայռի վրա իր տունը կառուցած իմաստուն մարդուն՝ Հիսուս Քրիստոսի խրատներին հետևող մարդկանց հետ:</p>	60-61
23.	§18. Ամենամեծ նվերը (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Այրի կնոջ նվիրատվության մասին: Կարողանա՝ բացատրել ինչու՞ այրի կնոջ զցած երկու լուման ավելի շատ էր մյուսների զցածից: Բ մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի՝ երեխաների հանդեպ ունեցած վերաբերմունքի մասին: Կարողանա՝ բացատրել պարկեշտություն, բարեպաշտություն, գոռոզություն հասկացությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Տաճարում աղոթող մաքսավորի և փարիսեցու պատմությունը: Կարողանա՝ մեկնաբանել ինչու՞ մաքսավորը ներում ստացավ, իսկ փարիսեցին՝ ոչ:</p>	63-64
24.	Գործնական աշխատանք		
25.	§19. Սերմնացանի առակը (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ «Սերմնացանի առակ»-ի հիմնական բովանդակությունը: Կարողանա՝ բացատրել Հիսուս Քրիստոսի՝ առակներով խոսելու պատճառները: Բ մակարդակ Իմանա՝ «Սերմնացանի առակի»՝ Հիսուս Քրիստոսի կողմից տրված, մեկնությունը: Կարողանա՝ բացատրել ասպառած, քարոզ, պարարտ բառերը: Գ մակարդակ Իմանա՝ ինչպիսի՞ մարդկանց են խորհրդանշում պարարտ հողը, ապառաճը, փշերը և ճանապարհը: Կարողանա՝ համեմատել Հիսուս Քրիստոսի առակները այլ առակների հետ:</p>	66-67

26.	§20. Որոմների առակը (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա «Որոմների առակ»-ի հիմնական բովանդակությունը: Կարողանա բացատրել հողատիրոջ՝ որոմը ցորենից անմիջապես մաքրել թույլ չտալու քայլի պատճառները: Բ մակարդակ Իմանա առակում ազարակի, ցորենի, որոմի խորհրդանիշները: Կարողանա բացատրել որոմ, ազարակ, հատուցում բառերը: Գ մակարդակ Իմանա չար մարդկանց տրված, զղջալու և ուղղվելու, հնարավորության մասին: Կարողանա մեկնաբանել «ամեն մարդ իր գործերի համար արժանի հատուցում պետք է ստանա» միտքը:</p>	70
27.	§21. Ճշմարիտ Բարեկամը (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա «Բարի սամարացին» առակի հիմնական բովանդակությունը: Կարողանա բնութագրել հրեա հոգևորականին և տաճարի պաշտոնյային: Բ մակարդակ Իմանա Հիսուս Քրիստոսի՝ երիտասարդին տված, խրատների մասին: Կարողանա համեմատել հրեա հոգևորականին և տաճարի պաշտոնյային բարի սամարացու հետ: Գ մակարդակ Իմանա Սամարիա քաղաքի գտնվելու վայրը: Կարողանա Մեկնաբանել «Բարի սամարացին» առակը:</p>	72-73
28.	§22. «Մոլորյալ որդու վերադարձը» (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա «Մոլորյալ որդու վերադարձը» առակի հիմնական բովանդակությունը: Կարողանա վերլուծել կրտսեր որդու տուն վերադառնալու որոշման պատճառները: Բ մակարդակ Իմանա Հոր՝ կրտսեր որդուն ընդունելու մանրամասները: Կարողանա համեմատել երկու եղբայրներին, բացատրել վատնել, զրկանք, մոլորյալ, մեղանչել բառերը: Գ մակարդակ Իմանա Հոր և ավագ որդու գրույցի մանրամասները: Կարողանա մեկնաբանել առակի իմաստը:</p>	76-77
29.	Թեմատիկ գրավոր աշխատանք		
30.	§23. Հիսուսի մուտքը Երուսաղեմ (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա Երուսաղեմ մեկնելուց առաջ Հիսուս Քրիստոսի բնակության վայրը, Երուսաղեմ ուղևորվելու նպատակը: Կարողանա Բացատրել Հիսուս քրիստոսի Երուսաղեմ մուտքի ժամանակ ժողովրդի ցնծության պատճառները: Բ մակարդակ Իմանա Երուսաղեմի ճանապարհին Հիսուս Քրիստոսին դիմավորելու որոշ մանրամասների մասին: Կարողանա բացատրել քահանայապետ բառը: Գ մակարդակ Իմանա Երուսաղեմում երկու օրերի ընթացքում Հիսուս Քրիստոսի կատարած գործողությունները: Կարողանա բացատրել առևտրականներին տաճարից վտարելու պատճառները:</p>	79

31.	<p>§24.Խորհրդավոր ընթրիքը (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Տոնը, որին պատրաստվում էր ժողովուրդը, Հիսուս Քրիստոսի կողմից աշակերտների ոտքերի լվացման մասին, Հիսուս Քրիստոսի մատնության գինը և նշանը: Կարողանա՝ համեմատել Հուդայի և մյուս առաքյալների գործողությունները Վերջին ընթրիքի ժամանակ տեղի ունեցած գրույցի ընթացքում: Բ մակարդակ Իմանա՝ մատնության վերաբերյալ, ընթրիքի ժամանակ, տեղի ունեցած գրույցի մասին, ընթրիքի ավարտից հետո Հիսուսի մեկնած վայրը: Կարողանա՝ բացատրել «Երեսուն արծաթ», «Հուդայի համբույր» արտահայտությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Գեթսեմանիի պարտեզի գտնվելու վայրը, Զատկի տոնի նախօրյակին Երուսաղեմ մեկնած երեք առաքյալների անունները: Կարողանա՝ մեկնաբանել Հիսուսի կողմից աշակերտների ոտքերը լվանալը:</p>	82-83
32.	<p>§25.Հիսուս Քրիստոսի խաչելությունը (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հրեաստանի կուսակալ Պիղատոսի մոտ Հիսուսին տանելու մասին, քահանայապետերի մեղադրանքների մասին, հռոմեացի զինվորների կողմից Հիսուսին ծաղրուծանակի ենթարկելու մասին: Կարողանա՝ բացատրել Հիսուս Քրիստոսի կողմից խաչի տանելու պատճառները: Բ մակարդակ Իմանա՝ զայրացած ամբոխի՝ Բարաբբային ազատելու, պահանջի մասին, մահվան դատավճռի մասին: Կարողանա՝ բացատրել «ձեռքերը լվանալ», «իբ խաչը տանել», «փշե պսակ», «կարմիր վերնազգեստ», «խաչի ճանապարհ» արտահայտությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Գողգոթայի գտնվելու վայրը, հատկապես խաչի վրա մահվան դատապարտելու պատճառը: Կարողանա՝ ներկայացնել Հիսուսին մահվան դատապարտելու վերաբերյալ որոշման մանրամասները և մեկնաբանել Պիղատոսի գործողությունները:</p>	85-86
33.	<p>§26.Հիսուսի թաղումն ու հարությունը (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հովսեփի և Հիսուս Քրիստոսին խաչից իջեցնելու մասին, Հարությունից մինչև Համբարձումը տևած օրերի քանակը, Հիսուս Քրիստոսի համբարձվելու վայրը: Կարողանա՝ բացատրել խաչյալներին խաչից շուտ իջեցնելու քահանայապետերի ցանկության պատճառը: Բ մակարդակ Իմանա՝ Հիսուս Քրիստոսի հարության պահին և հաջորդ առավոտյան տեղի ունեցած իրադարձությունների մասին: Կարողանա՝ բացատրել «հարություն առնել», «համբարձվել» հասկացությունները Գ մակարդակ Իմանա՝ համբարձվելուց առաջ Հիսուս Քրիստոսի կողմից առաքյալներին տրված պատգամների մասին: Կարողանա՝ բացատրել Հիսուս Քրիստոսի գերեզմանին պահակներ դնելու պատճառները:</p>	88-89
34.	Կիսամյակային ամփոփիչ գրավոր աշխատանք		

Հայոց եկեղեցու պատմություն VI դասարան/(34 ժամ)

Դասի N	Դասի բաժինը, թեման, կուրսը	Սովորողներին ներկայացվող չափորոշչային պահանջները ըստ Ա, Բ, Գ մակարդակների	Էջ
1.	Ներածություն (1 ժամ)		
ԹԵՄԱ 1. ԵԿԵՂԵՑԻ 4 ժամ			
2-3.	§1. Եկեղեցի (2 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Քրիստոնեական եկեղեցու հիմնադրի անունը, քրիստոնյա ժողովուրդների անուններ: Կարողանա՝ թվարկել Հայաստանի նշանավոր եկեղեցիներից մի քանիսի անունները: Բ մակարդակ Իմանա՝ եկեղեցի բառի ծագումը և բացատրությունները, հոգևորականների մասին: Կարողանա՝ բացատրել Աստծո տուն, պատարագ, ժամերգություն, հավատացյալ, եկեղեցի օծել, գործող եկեղեցի հասկացություններն ու արտահայտությունները՝” Գ մակարդակ Իմանա՝ ձեռնադրության և առաջին ձեռնադրվողների մասին: Կարողանա՝ ներկայացնել իրենց բնակավայրի եկեղեցու անունը, պատմությունը:</p>	5-7
4-5.	§2. Քրիստոնեության հիմնական ուղղությունները (2 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հայոց եկեղեցու հիմնադիր առաքյալների անունները, Քրիստոնեական եկեղեցու առաջին մեծ բաժանման տարեթիվը: Կարողանա՝ թվարկել քրիստոնեության հիմնական չորս ուղղությունների անունները: Բ մակարդակ Իմանա՝ Քրիստոնեական եկեղեցու երկրորդ մեծ բաժանումը, օրթոդոքս, կաթոլիկ եկեղեցիների առաջացումը, նրանց առաջնորդների անվանումները, նստավայրերը, Արևելյան ուղղափառ եկեղեցու առաջացման մասին, բողոքական եկեղեցու առաջացման ժամանակաշրջանը: Կարողանա՝ բացատրել օրթոդոքս, կաթոլիկ, պատրիարք, մետրոպոլիտ, կարդինալ, բառերը: Գ մակարդակ Իմանա՝ Առաջին տիեզերական ժողովների գումարման վայրերն ու տարեթվերը, Արևելյան ուղղափառ եկեղեցիների անունները, օրթոդոքս, ուղղափառ, բողոքական ժողովուրդների անուններ: Կարողանա՝ բացատրել բողոքական եկեղեցու առաջացման պատճառները, լրացնել քրիստոնեության հիմնական չորս ուղղությունների աղյուսակը:</p>	9-12

ԹԵՄԱ 2. ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ 4 Ժամ

<p align="center">6-7.</p>	<p align="center">§3. Հայ առաքելական եկեղեցու նվիրապետությունը (2 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ առաջին քրիստոնյա պետությունը, Հայոց եկեղեցու նվիրապետական ամենաբարձր աստիճանը, կաթողիկոսի ընտրության և ձեռնադրության վայրը, ներկայիս Հայոց կաթողիկոսի անունը: Կարողանա՝ բացատրել եկեղեցում հոգևորականների դերը: Բ մակարդակ Իմանա՝ Քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակելու տարեթիվը, Հայոց եկեղեցու նվիրապետական աստիճանների քանակը, շնորհման կարգը, երեք բարձր աստիճանները: Կարողանա՝ բացատրել նվիրապետություն, թեմ, ծես, մյուռոն, կաթողիկոս, վարդապետ, եպիսկոպոս, կուսակրոն բառերն ու հասկացությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ սարկավագ, դպիր նվիրապետական աստիճանների մասին, կաթողիկոսի, եպիսկոպոսի, քահանայի, վարդապետի գործառույթները, հոգևորականներին ողջունելու ձևերը, Հայր մեր աղոթքը անգիր: Կարողանա՝ բացատրել կուսակրոն և ոչ կուսակրոն հոգևորականների տարբերությունները:</p>	<p align="center">14-16</p>
<p align="center">8.</p>	<p align="center">§4. Հայ առաքելական եկեղեցու վարչական կառույցը (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հայաստանի հանրապետության թեմերի քանակը, Հայոց եկեղեցու վարչական և հոգևոր գերագույն իշխանությունը, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի նստավայրը: Կարողանա՝ ներկայացնել իրենց բնակավայրի գտնվելու թեմը, առաջնորդանիստ կենտրոնը: Բ մակարդակ Իմանա՝ ՀՀ-ում գործող 11 թեմերը, Հայոց եկեղեցու պատմականորեն ձևավորված կառույցները: Կարողանա՝ բացատրել Արարատյան թեմի՝ Հայրապետական անվանվելու պատճառը, թվարկել սփյուռքում գործող մի քանի թեմեր: Գ մակարդակ Իմանա՝ թեմերի առաջնորդանիստ կենտրոնները և եկեղեցիների անունները, իրենց թեմի առաջնորդի անունը, Հայոց եկեղեցու պատմականորեն ձևավորված կառույցների հիմնադրման տարեթիվերը և վայրերը: Կարողանա՝ քարտեզի վրա ցույց տալ ՀՀ-ի և Արցախի թեմերի տարածքները:</p>	<p align="center">19-21</p>
<p align="center">9.</p>	<p align="center">§5. Հայկական եկեղեցիների ճարտարապետական կառուցվածքը (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հայոց առաջին եկեղեցիների հիմնադրման ժամանակաշրջանը: Կարողանա՝ նկարագրել իրենց բնակավայրի եկեղեցու արտաքին կառուցվածքը: Բ մակարդակ Իմանա՝ Հայկական եկեղեցիների արտաքին կառուցվածքը, եկեղեցում պատարագի Սուրբ սեղանի և մկրտության ավազանի գտնվելու վայրը: Կարողանա՝ բացատրել հիմնօրհներք և վանք հասկացությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Հայկական եկեղեցիների ներքին կառուցվածքը: Կարողանա՝ նկարագրել իրենց բնակավայրի եկեղեցու ներքին կառուցվածքը և համեմատել հայկական եկեղեցու հատակագծի հետ, բացատրել եկեղեցու դերը հայ մարդու համար:</p>	<p align="center">23-24</p>
<p align="center">10.</p>	<p align="center">Թեմատիկ գրավոր աշխատանք</p>		

ԹԵՄԱ 3. ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ 6 ժամ			
11.	§6. Հայոց եկեղեցու խորհուրդները (1 ժամ)	Ա մակարդակ Իմանա՝ Հայոց եկեղեցու խորհուրդները, յուրաքանչյուր խորհուրդի նպատակը, մկրտության և դրոշմի խորհուրդների միասնական անվանումը, հաղորդության խորհուրդը որպես պատարագի հիմնական առանցք լինելու մասին: Կարողանա՝ բացատրել և հիմնավորել մկրտության խորհրդի որպես առանցքային խորհուրդ նշանակությունը:	28-29
12-13.	§7. Մկրտություն և Դրոշմ (2 ժամ)	Բ մակարդակ Իմանա՝ պարտադիր և կամավոր խորհուրդները, յուրաքանչյուր խորհրդի կատարման ընթացքը, վայրը, կրկնելիության հնարավորությունը: Կարողանա՝ բացատրել խորհուրդ, ձեռնադրություն, նարոտ, կնուևք, կնքահայր, դրոշմ, մյուռոն, ապաշխարություն, մեղք, զոջում, խոստովանություն, քավություն, թողություն, նշխար, բաղարջ, անապակ, հայ քրիստոնյա, պատկառություն, ռիխտ, հասկացությունները և արտահայտությունները, վերլուծել գործած մեղքերը խոստովանելու անհրաժեշտությունը:	30-31
14.	§8. Ապաշխարություն (1 ժամ)	Գ մակարդակ Իմանա՝ խորհուրդների հիմնական իմաստը, դրոշմի խորհրդի ժամանակ մյուռոնով դրոշմվող մարմնի մասերը, յուրաքանչյուր խորհրդի կատարման համար անհրաժեշտ պայմանները և խորհրդանիշները /իրերը/: Կարողանա՝ խաչակնքել և բացատրել խաչակնքման նպատակը, բացատրել մանուկների մկրտության պատճառները, գնահատել խորհուրդների դերը և հիմնավորել խորհուրդներին մասնակից լինելու կարևորությունը:	34-35
15.	§9. Հաղորդություն (1 ժամ)	Գ մակարդակ Իմանա՝ խորհուրդների հիմնական իմաստը, դրոշմի խորհրդի ժամանակ մյուռոնով դրոշմվող մարմնի մասերը, յուրաքանչյուր խորհրդի կատարման համար անհրաժեշտ պայմանները և խորհրդանիշները /իրերը/: Կարողանա՝ խաչակնքել և բացատրել խաչակնքման նպատակը, բացատրել մանուկների մկրտության պատճառները, գնահատել խորհուրդների դերը և հիմնավորել խորհուրդներին մասնակից լինելու կարևորությունը:	36-37
16.	§10. Պսակ (1 ժամ)	Գ մակարդակ Իմանա՝ խորհուրդների հիմնական իմաստը, դրոշմի խորհրդի ժամանակ մյուռոնով դրոշմվող մարմնի մասերը, յուրաքանչյուր խորհրդի կատարման համար անհրաժեշտ պայմանները և խորհրդանիշները /իրերը/: Կարողանա՝ խաչակնքել և բացատրել խաչակնքման նպատակը, բացատրել մանուկների մկրտության պատճառները, գնահատել խորհուրդների դերը և հիմնավորել խորհուրդներին մասնակից լինելու կարևորությունը:	39-40
17.	Կիսամյակային ամփոփիչ գրավոր աշխատանք		
ԹԵՄԱ 4. ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՏՈՆԵՐԸ 15 ժամ			
18.	§11. Ընդհանուր ակնարկ եկեղեցական տոների մասին (1 ժամ)	Ա մակարդակ Իմանա՝ ինչ է տոնը, պետական և եկեղեցական մի քանի կարևոր տոներ: Կարողանա՝ բացատրել շարժական և անշարժ տոների տարբերությունները: Բ մակարդակ Իմանա՝ Հայոց եկեղեցու տոների հիմնական խմբերը: Կարողանա՝ բացատրել տաղավար տոն, տերունական տոն, պահքի օրեր, սուրբ, տոնացույց, բառերն ու արտահայտությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ տաղավար հինգ տոները: Կարողանա՝ թվարկել տերունական և սրբերին նվիրված տոներ:	42-43
19.	§12. Ավետման և Ծննդյան տոները (1 ժամ)	Գ մակարդակ Իմանա՝ տաղավար հինգ տոները: Կարողանա՝ թվարկել տերունական և սրբերին նվիրված տոներ:	45-46
20.	§21. Սուրբ Սարգիս (1 ժամ)	Գ մակարդակ Իմանա՝ տաղավար հինգ տոները: Կարողանա՝ թվարկել տերունական և սրբերին նվիրված տոներ:	70-71
21.	§22. Սուրբ Վարդանանց տոնը (1 ժամ)	Գ մակարդակ Իմանա՝ տաղավար հինգ տոները: Կարողանա՝ թվարկել տերունական և սրբերին նվիրված տոներ:	73-74
22.	§20. Բուն Բարեկենդան (1 ժամ)	Գ մակարդակ Իմանա՝ տաղավար հինգ տոները: Կարողանա՝ թվարկել տերունական և սրբերին նվիրված տոներ:	67-68
23.	§13. Տյառնընդառաջ (1 ժամ)	Գ մակարդակ Իմանա՝ տաղավար հինգ տոները: Կարողանա՝ թվարկել տերունական և սրբերին նվիրված տոներ:	49-50
24.	§15. Ծաղկազարդ (1 ժամ)	Գ մակարդակ Իմանա՝ տաղավար հինգ տոները: Կարողանա՝ թվարկել տերունական և սրբերին նվիրված տոներ:	54

25.	§16. Սուրբ Հարություն կամ Ջատիկ(1 ժամ)	Ա մակարդակ Իմանա՝ ինչ է տոնը, պետական և եկեղեցական մի քանի կարևոր տոներ: Կարողանա՝ բացատրել շարժական և անշարժ տոների տարբերությունները: Բ մակարդակ Իմանա՝ Հայոց եկեղեցու տոների հիմնական խմբերը: Կարողանա՝ բացատրել տաղավար տոն, տերունական տոն, պահքի օրեր, սուրբ, տոնացույց, բառերն ու արտահայտությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ տաղավար հինգ տոները: Կարողանա՝ թվարկել տերունական և սրբերին նվիրված տոներ:	56-57
26.	§17. Համբարձման տոնը (1 ժամ)		59-60
27.	§23. Կաթողիկե Սուրբ Էջմիածնի տոնը (1 ժամ)		76-77
28.	§14. Քրիստոսի Պայծառակերպության տոնը: Վարդավառ (1 ժամ)		52
29.	§18. Սարիամ Աստվածածնի վերափոխման տոնը: Խաղողօրհներ (1 ժամ)		62-63
30.	§19. Խաչվերաց տոնը (1 ժամ)		65-66
31.	§24. Վարագա Սուրբ Խաչի տոնը (1 ժամ)		79-80
32.	§25. Թարգմանչաց տոնը (1 ժամ)		82-83
33.	Կիսամյակային ամփոփիչ գրավոր աշխատանք		
34.	Ամփոփում		

Հայոց եկեղեցու պատմություն VII դասարան/(34 ժամ)

Դասի N	Դասի բաժինը, թեման, կուրսը	Սովորողներին ներկայացվող չափորոշչային պահանջները ըստ Ա, Բ, Գ մակարդակների	Էջ
1.	Ներածություն (1 ժամ)		
ԹԵՄԱ I. ՆԱԽԱՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԿՐՈՆՆԵՐԸ 3 ժամ			
2.	§1. Հին հայոց նախաքրիստոնեական հավատալիքները (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ հեթանոս հայերի կողմից պաշտվող բնության երևույթները, բարի և չար ոգիների մասին, հեթանոս հայերի կարծիքով աշխարհի բաղկացուցիչ մասերը, հայոց հեթանոսական դիցարանի մի քանի աստվածների անուններ: Կարողանա՝ թվարկել հեթանոսական պաշտամունքի կենտրոնները Հայկական լեռնաշխարհում: Բ մակարդակ Իմանա՝ բարի և չար ոգիների անունները, աշխարհաստեղծման հայոց առասպելը, հեթանոսական դարաշրջանի առասպելների անունները: Կարողանա՝ բացատրել դիվահար, Շահապետ վայրաց, Բախտ, տոտեմիզմ, Անդունդ, հեթանոսություն, Սհերի դուռ անուններն ու հասկացությունները, համեմատել Արամազդի տաճարը Դելփյան տաճարի հետ, բացատրել Ամանոր և Վանատուր աստվածների դերը հայ իրականության մեջ: Գ մակարդակ Իմանա՝ Աշտիշատի տաճարի տեղում հետագայում կառուցված Ս. Կարապետ վանքի մասին, իմանա Վանի թագավորության գլխավոր աստվածների անունները: Կարողանա՝ մեկնաբանել հայոց հեթանոսական առասպելների առանձնահատկությունները, բացատրել Իշպուհինի արքայի կողմից ժայռի վրա նվաճված ժողովուրդների աստվածների անունները փորագրման պատճառները:</p>	5-8
3.	§2. Հին Հնդկական և Զրադաշտական կրոնը (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Կարողանա՝ Բ մակարդակ Իմանա՝ Կարողանա՝ Գ մակարդակ Իմանա՝ Կարողանա՝</p>	10-12
4.	§3. Հունա-հռոմեական դիցարանը և Հելլենիստական դարաշրջանի կրոնը (1 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Կարողանա՝ Բ մակարդակ Իմանա՝ Կարողանա՝ Գ մակարդակ Իմանա՝ Կարողանա՝</p>	14-16

ԹԵՄԱ II. ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՈՒՄԸ 5 ժամ

<p align="center">5.</p>	<p align="center">§4. Քրիստոնեության տարածման պատմական պայմանները (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հռոմեական կայսրությունում I դարում առաջացած նոր գաղափարախոսության և նրա հիմնադրի մասին: Կարողանա՝ բացատրել հռոմեական կայսրերի՝ քրիստոնյաների դեմ պայքարելու պատճառները: Բ մակարդակ Իմանա՝ այն երկրների անունները, որտեղ հիմնադրվեցին քրիստոնեական առաջին համայնքները: Կարողանա՝ բացատրել քրիստոնյա առաջին համայնքերի անդամներին միավորող հանգամանքները, բացատրել կուռք, քարոզչություն, առաքյալ, քրիստոնեական համայնք բառերն ու հասկացությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ քրիստոնյա համայնքներին հալածող հռոմեական կայսրերի անունները: Կարողանա՝ քրիստոնեության արագ տարածման և հզորացման պատճառները:</p>	<p align="center">19-21</p>
<p align="center">6-7.</p>	<p align="center">§5. Քրիստոնեության մուտքը Հայաստան: Հայոց առաջին լուսավորիչները (2 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Քրիստոնեությունը Հայաստանում առաջինը քարոզած առաքյալների անունները, առաքյալների գործունեության կենտրոնները: Կարողանա՝ բացատրել Հայոց եկեղեցու՝ Առաքելական անվանումը: Բ մակարդակ Իմանա՝ Եդեսիայում գահակալող Աբգար թագավորի մասին, Հայաստանում Թադեոս և Բարդուղիմեոս առաքյալների հանդիպման վայրը, Սանատրուկ արքայի վերաբերմունքը առաքյալների և նրանց հետևորդների նկատմամբ: Կարողանա՝ վերլուծել Սանատրուկ արքայի գործունեության պատճառները, բացատրել Առաքելական եկեղեցի, Սրբազան ավանդություն, Աթոռ Թադեի արտահայտությունները: Գ մակարդակ Իմանա՝ Թադեոս և Բարդուղիմեոս առաքյալների Ավետարանում հիշատակված անունները, առաքյալների նահատակության վայրերում կառուցված եկեղեցիների անունները Կարողանա՝ համակարգված ներկայացնել և մեկնաբանել Հայաստանում առաքյալների գործունեությունը և դրա արդյունքները</p>	<p align="center">23-25</p>
<p align="center">8-9.</p>	<p align="center">§6. Քրիստոնեության տարածումը Հայաստանում I-III դդ. (2 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ առաքյալների կողմից եպիսկոպոսական աթոռներ հիմնադրելու գավառների անվանումները Կարողանա՝ բացատրել եպիսկոպոսների դերը համայնքներում և ներկայացնել նրանց գործունեությունը Բ մակարդակ Իմանա՝ I-III դդ. Մեծ Հայքում և Փոքր Հայքում գործող քրիստոնեական համայնքների մասին Կարողանա՝ ներկայացնել I-III դդ. քրիստոնյաների հանդեպ Հայաստանի և հարևան երկրների իշխանությունների վերաբերմունքի պատճառները, բացատրել ճգնաժամ, մարտիրոս, նահատակ հասկացությունները Գ մակարդակ Իմանա՝ Ոսկյանց և Սուրբիսայանց գործունեության և նահատակության մասին Կարողանա՝ բացատրել ճգնաժամների՝ անմարդաբնակ վայրեր հեռանալու պատճառները</p>	<p align="center">27-29</p>

10.	Գործնական աշխատանք	
ԹԵՄԱ III. ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀՈՉԱԿՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՈՐՊԵՍ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՐՈՆ 4 ժամ		
11-12.	§7. Քրիստոնեության հռչակումը՝ որպես պետական կրոն (2 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Պարսկաստանում տեղի ունեցած հեղաշրջումը, Գրիգորի՝ Խոր վիրապ նետվելու մասին, քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու, տարեթիվը և այդ ժամանակ իշխող արքայատոհմը, Հայոց հոգևոր կենտրոնը, Մայր տաճարի նավակատիքի տարեթիվը և օրը Կարողանա՝ վերլուծել Տրդատի հիվանդանալու պատճառները, բացատրել Էջմիածին անվան ստուգաբանությունը</p>
13-14.	§8. Գրիգոր Լուսավորիչը՝ որպես Հայոց առաջին հայրապետ (2 ժամ)	<p>Բ մակարդակ Իմանա՝ քրիստոնեության պետական կրոն հռչակելու հետևանքով կարևոր իրադարձությունները և սրբազան ավանդությունը, Ազաթանգեղոս պատմիչի նախնի, Գրիգոր Լուսավորչի տեսիլքը Կարողանա՝ բացատրել դարձի բերել, վկայարան, տեսիլք, Սուրբ սեղան, սրբերի մասունքներ բառերն ու հասկացությունները, ներկայացնել քրիստոնեության հաստատման ընթացքը Հայաստանում, վերլուծել Գրիգոր Լուսավորչի Կեսարիայում եպիսկոպոս, իսկ Աշտիշատում՝ կաթողիկոս ձեռնադրվելու պատճառները Գ մակարդակ Իմանա՝ Վաղարշապատում VII դ. կառուցված վկայարանները, քրիստոնեության ընդունման անհրաժեշտության հետ կապված պատմական դեպքերն ու երևույթները, Գրիգոր Լուսավորչի կողմից հիմնադրված եկեղեցիները, Տրդատ արքայի մկրտության տարեթիվը և վայրը Կարողանա՝ մեկնաբանել Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու անհրաժեշտությունը, բացատրել հայոց դարձի պատմական նշանակությունը:</p>
ԹԵՄԱ IV. ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԶԵՎԱՎՈՐՈՒՄՆ ՈՒ ԱՄՐԱՊԵՆՈՒՄԸ 9 ժամ		
15-16.	§9. Հայոց եկեղեցու կառույցի ձևավորումը (2 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ նորաբաց դպրոցներում դասավանդողների, դասավանդվող առարկաների մասին, Գրիգոր Լուսավորչի կողմից Մեծ Հայքում հաստատված եպիսկոպոսությունների քանակը, Գր. Լուսավորչի գործունեության շնորհիվ քրիստոնեություն ընդունած երկրները, Գր. Լուսավորչի կյանքի վերջին տարիների մասին Կարողանա՝ բացատրել դպրոցների ստեղծման նպատակը Բ մակարդակ Իմանա՝ Հայոց եկեղեցու նվիրապետական կարգի ձևավորման մասին Կարողանա՝ մեկնաբանել Հայոց եկեղեցու նվիրապետության՝ պետական վարչական կառուցվածքին համապատասխան, ձևավորման պատճառները Գ մակարդակ Իմանա՝ Միլանի հրովարտակի մասին, 313թ. Մաքսիմիանոս Դայա կայսեր՝ հայերի դեմ մղած պատերազմի մասին Գր. Լուսավորչի թողած գրական ժառանգության մասին Կարողանա՝ գնահատել կայսեր դեմ հայերի տարած հաղթանակը, համեմատել Միլանի 313թ. և Կոստանդիանոս կայսեր 324թ. հրովարտակները</p>

17.	<p>§10. Հայոց եկեղեցին Գրիգոր Լուսավորչի հաջորդների օրոք (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Գր. Լուսավորչի հաջորդների անունները, Նիկեայի ժողովին Արիստակեսի մասնակցության մասին Կարողանա՝ բացատրել «Հոգևոր սուր», աշխարհիկ կյանք, գորավիզ լինել արտահայտությունները Բ մակարդակ Իմանա՝ Փավստոս Բուզանդի խոսքերը Վրթանեսի հայրապետության տարիների մասին Կարողանա՝ վերլուծել եկեղեցի-պետություն հարաբերությունները Վրթանես կաթողիկոսի օրոք: Գ մակարդակ Իմանա՝ Արիստակես, Վրթանես, Հուսիկ կաթողիկոսների և Գրիգոր եպիսկոպոսի գործունեությունների մանրա-մասները Կարողանա՝ համեմատել Արիստակես, Հուսիկ կաթողիկոսների և Աղվանքի եպիսկոպոս Գրիգորիսի գործունեությունը և վերլուծել նրանց սպանության պատճառները</p>	49-51
18.	<p>§11. Ներսես Մեծ: Աշտիշատի ժողովը: (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Ներսես Մեծի կաթողիկոս ձեռնադրվելու հանգամանքների մասին, Հայոց առաջին ազգային-եկեղեցական ժողովի հրավիրման վայրի և տարեթվի մասին, Ձիրավի ճակատամարտի և Պապ թագավորի բարեփոխումների մասին Կարողանա՝ մեկնաբանել Պապ թագավորի բարեփոխումների պատճառները Բ մակարդակ Իմանա՝ Աշտիշատի ժողովի ժամանակ ընդունված որոշումները, հանցանքները, որոնց համար պատիժներ սահմանվեցին, շարժումը, որը ժողովը որոշեց հովանավորել Կարողանա՝ մեկնաբանել սոցիալական խնդիրների հանդեպ Հայոց եկեղեցու ուշադրության պատճառները, գնահատել Աշտիշատի ժողովի պատմական նշանակությունը</p>	53-55
19.	<p>§12. Պետություն-եկեղեցի հարաբերությունները IV դարի երկրորդ կեսին (1 ժամ)</p>	<p>Կարողանա՝ մեկնաբանել սոցիալական խնդիրների հանդեպ Հայոց եկեղեցու ուշադրության պատճառները, գնահատել Աշտիշատի ժողովի պատմական նշանակությունը Գ մակարդակ Իմանա՝ Արշակ II-ի և Ներսես Մեծի փոխհարաբերությունների վատթարացման պատճառները, Պապ թագավորի բարեփոխումների և պետություն-եկեղեցի փոխհարաբերությունների վրա դրանց ազդեցության մասին Կարողանա՝ գնահատել Ներսես Մեծի գործունեությունը, գնահատել՝ Հայաստանում կաթողիկոսների ձեռնադրման նոր կարգի վերաբերյալ, Պապ թագավորի կողմից ընդունված որոշումը</p>	58-60

20-21.	<p>§13. Հայոց եկեղեցու ամրապնդումը: Սահակ Պարթև: Մեսրոպ Մաշտոց (2 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Սահակ Պարթևի և Մեսրոպ Մաշտոցի մասին կենսագրական տեղեկություններ, Վռամշապուհ արքայի գործունեության մասին, Հայոց գրերի ստեղծման վայրը, տարեթիվը, հայերեն թարգմանված առաջին նախադասությունը, Աստվածաշնչի հայերեն թարգմանության անվանումը, Սուրբ Թարգմանչաց տոնի օրը Կարողանա՝ բացատրել պարսից արքայի կողմից Սահակ Պարթևին՝ կաթողիկոսությունից զրկելու և քսոսրելու պատճառները, բացատրել Մաշտոցի և Սահակ Պարթևի մտահոգությունը՝ աղվան և վրաց ժողովուրդների գիր ունենալու համար Բ մակարդակ Իմանա՝ Հայոց գրերի ստեղծման նախադրյալները, գրերի գյուտից հետո ձեռնարկված գործողությունները Կարողանա՝ բացատրել ազգային ինքնագիտակցություն, համագային կրոն, արտահայտությունները, գնահատել հայոց գրերի գյուտի նշանակությունը Գ մակարդակ Իմանա՝ Սահակ Պարթև կաթողիկոսի գործունեության հետ կապված կարևորագույն իրադարձությունները, Սահակ Պարթևի գրական, մշակութային ժառանգության մասին Կարողանա՝ գնահատել Սահակ Պարթևի ազգանվեր գործունեությունը, համեմատել Տրդատ Մեծ-Գր. Լուսավորիչ և Վռամշապուհ-Սահակ Պարթև համագործակցությունը</p>	62-67
22-23.	<p>§14. Տիեզերական ժողովները (2 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ առաջին երեք տիեզերական ժողովների գումարման վայրերը և տարեթիվերը, բնագրի անվանումը, որի մեջ ամբողջացան առաջին երեք տիեզերական ժողովների որոշումները Կարողանա՝ բացատրել առաջին տիեզերաժողովների գումարման պատճառները Իմանա՝ Նիկեայի, Կ.Պոլսի և Եփեսոսի տիեզերաժողովների հրավիրման պատճառները, Արիոսի, Մակեդոնի և Նեստորի առաջ քաշած ուսմունքները Կարողանա՝ բացատրել աղանդ, աղանդավորություն, հերետիկոսություն, տիեզերական ժողով հասկացությունները Գ մակարդակ Իմանա՝ Հավատո հանգանակը Կարողանա՝ ներկայացնել առաջին երեք ժողովների ժամանակ ընդունված որոշումները</p>	72-74
24.	Կրկնություն		

ԹԵՄԱ V ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ V-IX ԴԴ. 9 ժամ

<p align="center">25-27.</p>	<p align="center">§15. Հայոց եկեղեցին հավատի և հայրենիքի պաշտպան (3 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Շահապիվանի ժողովը նախաձեռնող կաթողիկոսի և գումարման վայրի մասին, Հազկերտ II-ի կրոնափոխության առաջարկի, Աշտիշատի ժողովի, նախարարների կեղծուրացության, Ավարայրի ճակատամարտի մասին, Վահանանց պատերազմների ժամանակը, ղեկավարներին: Կարողանա՝ Վարդանանց և Վահանանց պատերազմների դեպքերը ներկայացնել ժամանակագրական հաջորդականությամբ Բ մակարդակ Իմանա՝ Շահապիվանի ժողովում քննարկված հարցերի մասին, Վարդանանց և Վահանանց ազատագրական շարժումների ժամանակ գահակալող Հայոց կաթողիկոսների անունները, կարևոր ճակատամարտերը և դրանց արդյունքները Կարողանա՝ հիմնավորել Աշտիշատի ժողովի հրավիրման հրատապությունը, գնահատել նախարարների կեղծուրացության որոշումը Գ մակարդակ Իմանալ՝ Հայաստանի ազատագրության ուղղությամբ հայ գործիչների գործադրած ջանքերը, խնդրի լուծման նրանց տարբերակները, թուրք-պարսկական տիրապետության պայմաններում պահպանված հայկական մելիքությունները, XVI դ. և XVII դ. առաջին կեսին Հայաստանի ազատագրության խնդիրը բարձրացրած գործիչներին: Կարողանա՝ բացատրել Վարդանանց և Վահանանց պատերազմների պատճառները, համեմատել ու գնահատել ազատագրական պայքարի ղեկավարների, կաթողիկոսների քայլերը, տարբեր ճակատամարտերը. գտնել նմանություններն ու տարբերությունները, գնահատել 450-451թթ. և 481-484թթ. հայոց ազատագրական պատերազմների արդյունքները և պատմական նշանակությունը, գնահատել Հայոց եկեղեցու դերը V դ. ազատագրական շարժումների կազմակերպման գործում</p>	<p align="center">77-82</p>
<p align="center">28-29.</p>	<p align="center">§16. Քաղկեդոնի ժողովը, ընդհանրական եկեղեցու բաժանումը և Հայոց եկեղեցին (2 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Քաղկեդոնի, Դվինի I և II ժողովների գումարման տարեթվերը, Քաղկեդոնի ժողովի որոշումների հանդեպ Հայոց եկեղեցու վերաբերմունքի մասին Կարողանա՝ բացատրել Հայոց եկեղեցու՝ Քաղկեդոնի ժողովին չմասնակցելու պատճառները Բ մակարդակ Իմանա՝ Քաղկեդոնի ժողովի հրավիրման պատճառների, Եվտիքեսի և նրա քարոզների մասին, Դվինի I և II ժողովների ընդունած որոշումների մասին Կարողանա՝ բացատրել երկաբնակ, միաբնակ, միաբնակ-ուղղափառ հասկացությունները Գ մակարդակ Իմանա՝ Քաղկեդոնի ժողովի ընդունված բանաձևը, Հայաստանում նեստորականների հիմնավորվելու մասին, Դվինի I և II ժողովները հրավիրած կաթողիկոսների անունները Կարողանա՝ վերլուծել քաղկեդոնականության նկատմամբ Հայոց եկեղեցու դիրքորոշման պատճառները և գնահատել դրա պատմական նշանակությունը, համեմատել Դվինի I և II եկեղեցական ժողովների որոշումները:</p>	<p align="center">85-88</p>

30-31.	<p>§17. Հայոց եկեղեցու փոխհարաբերությունները Վրաց ու Ադվանից եկեղեցիների հետ V-VII դդ. (2 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Վրաց եկեղեցու առանձնացման դարաշրջանը, Ադվանքում քրիստոնեության տարածման և գրերի ստեղծման պատմությունը, Վաչագան թագավորի մասին Կարողանա՝ ներկայացնել Վաչագան Բարեպաշտ արքայի գործունեության ուղղությունները Բ մակարդակ Իմանա՝ Վաչագան Բարեպաշտի օրոք կառուցված եկեղեցիների թիվը, նրա վերաբերմունքը դպրոցների նկատմամբ, Ադվենի ժողովի և նրա ընդունած որոշումների մասին Կարողանա՝ բացատրել Ադվենի ժողովի ընդունած կանոնների հիմնական նպատակը, գնահատել Վաչագան Բարեպաշտ արքայի գործունեությունը Գ մակարդակ Իմանա՝ Ադվանից կաթողիկոսության հիմնադրման և վերացման ժամանակաշրջանները, առաջին կաթողիկոսի և նրա օրոք սահմանված կարևոր կարգի մասին: Կարողանա՝ համեմատել Ադվենի ժողովի ընդունած որոշումները Աշտիշատի և Շահապիվանի ժողովների որոշումների հետ</p>	91-93
32.	<p>§18. Իսլամ: (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Բ մակարդակ Գ մակարդակ</p>	98-101
33.	<p>§19. Ս. Հովհան Օձնեցին և պավլիկյան աղանդավորական շարժումը (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Միջնադարում Հայաստանում գործած աղանդավորական շարժումների անունները, Հովհաննես Օձնեցի կաթողիկոսի մասին Կարողանա՝ նշել պավլիկյանների որոշ գաղափարներ Բ մակարդակ Իմանա՝ Պավլիկյան և աղանդավորական շարժման առաջացման վայրը, ժամանակաշրջանները, կենտրոնը, Դվինի 719թ. եկեղեցական ժողովի մասին Կարողանա՝ բացատրել աղանդավոր հասկացությունն, ներկայացնել և բացատրել Դվինի 719թ. եկեղեցական ժողովի որոշումները Գ մակարդակ Իմանա՝ Պավլիկյան աղանդավորական շարժումն դեմ պայքարած գործիչների անունները, «Ընդդեմ պլիկյանների» ճառի հեղինակի անունը և նրա բովանդակությունը Կարողանա՝ ներկայացնել պավլիկյանների գաղափարները, բացատրել արաբական իշխանությունների խրախուսական վերաբերմունքի պատճառները պավլիկյանների հանդեպ, վերլուծել աղանդավորական շարժումն անվտանգը ազգային միասնության համար</p>	104-105
34.	ԱՄՓՈՓՈՒՄ		

Հայոց եկեղեցու պատմություն VIII դասարան/(34 ժամ)

Դասի N	Դասի բաժինը, թեման, նյութը	Սովորողներին ներկայացվող չափորոշչային պահանջները ըստ Ա, Բ, Գ մակարդակների	Էջ
1. Ներածություն (1 ժամ)			
ԹԵՄԱ I. ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻՆԵՐԻ ՕՐՈՔ 10 ժամ			
2-4.	<p align="center">§1. Հայոց եկեղեցու դերը անկախ թագավորության վերականգնման և ամրապնդման գործում (3 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Չաքարիա Չազեցու ընտրության հանգամանքների մասին, Սևանի կղզում IX դ. կառուցված եկեղեցիների Անունները, Հովհաննես Դրասխանակերտցու պատմական աշխատության անվանումը, Սուրբ Խաչ եկեղեցու կառուցման վայրը, տարեթիվը, ճարտարապետի և պատվիրատուի անունները Կարողանա՝ բնութագրել Չաքարիա Չազեցուն, բնութագրել Հովհաննես Դրասխանակերտցուն Բ մակարդակ Իմանա՝ Աշոտ իշխանին թագավոր հռչակելու ուղղությամբ Չաքարիա Չազեցու կատարած քայլերը, Գևորգ Բ Գառնեցի կաթողիկոսի ընտրության և գործունեության կարևոր դրվագները, Մաշտոց Ա Եղիվարդեցի կաթողիկոսի թողած ծիսական ժողովածուի անվանումը, Հովհաննես Դրասխանակերտցու գործունեության կարևոր դրվագները Կարողանա՝ բացատրել «խոստովանող» հասկացությունը, բացատրել աշխարհական Չաքարիա Չազեցու կաթողիկոս ընտրվելու հանգամանքները Գ մակարդակ Իմանա՝ Փոտ պատրիարքի պահանջի, 862թ. Շիրակավանում գումարված ժողովի և նրա ընդունած որոշման մասին Գևորգ Բ Գառնեցու օրհնությամբ թագադրված հայոց թագավորներին Կարողանա՝ գնահատել Փոտ պատրիարքի՝ քաղկեդոնականություն ընդունելու պահանջը մերժելու հայերի քայլի կարևորությունը, վերլուծել կաթողիկոսական աթոռի՝ Աղթամարում հաստատվելու պատճառները</p>	5-9
5-6.	<p align="center">§2. Հայոց եկեղեցին Բագրատունյաց թագավորության վերելքի ժամանակաշրջանում (2 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Կաթողիկոսարանի Կարս տեղափոխման տարեթիվը, այդ ժամանակ գահակալող արքայի և կաթողիկոսի անունները, Գրիգոր Նարեկացու կենսագրական կարևոր, դրվագներ, «Մատյան ողբերգության» պոեմի մասին Կարողանա՝ հիմնավորել կաթողիկոսական աթոռի Կարս տեղափոխման անհրաժեշտությունը, ներկայացնել և մեկնաբանել Գր. Նարեկացու կյանքի մասին ավանդազրույցներ Բ մակարդակ Իմանա՝ Սյունյաց մետրոպոլիտության վերականգնման, Սյունյաց և Աղվանից աթոռների անջատողական ձգտումների մասին, Խաչիկ Արշարունու գործունեության կարևոր դրվագները, Նարեկավանքի դպրոցի գործունեության մասին Կարողանա՝ վերլուծել Անանիա Մոկացու դիրքորոշումը՝ բռնությամբ քաղկեդոնականությունն ընդունած հայերի նկատմամբ, բացատրել աղոթքի հոգևոր խորհուրդը Գ մակարդակ Իմանա՝ Խաչիկ Արշարունու կողմից Կիլիկիայում հայկական եպիսկոպոսությունների հիմնադրման մասին փաստեր, «Մատյան ողբերգության» պոեմի բովանդակության և կառուցածքի մասին Կարողանա՝ վերլուծել Սյունյաց և Աղվանից աթոռների անջատողական ձգտումների դեմ Անանիա Մոկացի կաթողիկոսի ձեռնարկած քայլերի քաղաքական նշանակությունը, գնահատել «Մատյան ողբերգության» պոեմը որպես ազգային-հոգևոր մեծագույն արժեք</p>	12-13 14-15

7-8.	<p>§3. Մայրաքաղաք և կաթողիկոսանիստ Անիի ծաղկումը: Սարգիս Ա Սևանցի (2 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Անի մայրաքաղաքի նշանավոր եկեղեցիների և վանքերի անունները Կարողանա՝ նկարագրել Անին Բ մակարդակ Իմանա՝ Սարգիս Ա Սևանցի կաթողիկոսի գործունեության կարևոր դրվագները Կարողանա՝ բացատրել Գագիկ I արքայի՝ կաթողիկոսական աթոռի դերի կարևորման պատճառները Գ մակարդակ Իմանա՝ Սարգիս Ա Սևանցի կաթողիկոսի պատվերով գրված գործերը: Կարողանա՝ ներկայացնել և համեմատել Անին որպես Հայաստանի հոգևոր և աշխարհիկ կենտրոն, գնահատել Անի մայրաքաղաքի դերը հայոց պատմության մեջ, նկարներով ճանաչել Անիի եկեղեցիները և վանքերը</p>	18-19
9.	<p>§4. Հայոց եկեղեցին Բագրատունյաց թագավորության անկման շրջանում (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ 1022թ. կատարված ջրօրհների ծեսի մասին, Անիի թագավորության վերացման դրվագները Կարողանա՝ բացատրել կաթողիկոսի՝ «Գետադարձ» մականվան ստանալու պատճառը, բացատրել Անիի թագավորության կործանումից հետո Բյուզանդիայի՝ Հայոց եկեղեցու նկատմամբ անհանդուրժողական վերաբերմունքի պատճառները</p>	22-23
10-11.	<p>§5. Հայոց եկեղեցու նկատմամբ գործադրված ճնշումներն ու հալածանքները Բագրատունյաց թագավորության անկումից հետո (2 ժամ)</p>	<p>Բ մակարդակ Իմանա՝ Սարգիս Ա կաթողիկոսի կենդանության օրոք նոր կաթողիկոսի ձեռնադրության անհրաժեշտության մասին, Խաչիկ Բ Անեցու գահակալման շրջանի մասին, Ծամնդավի ժողովի մասին, Բարսեղ Անեցի կաթողիկոսի գործունեության կարևոր դրվագները Կարողանա՝ բացատրել բյուզանդացիների՝ Պետրոս Գետադարձ կաթողիկոսին Հայաստան վերադառնալ չթույլատրելու պատճառները, բացատրել սելջուկյան արշավանքերի ժամանակ բյուզանդացիների՝ հայոց եկեղեցու նկատմամբ քաղաքականության նպատակները Գ մակարդակ Իմանա՝ Պետրոս Գետադարձ կաթողիկոսի կողմից ստեղծված եպիսկոպոսությունների անունները, Բարսեղ Անեցի կաթողիկոսի ստացած տիտղոսը, Հայրապետական աթոռների ստեղծման մասին Կարողանա՝ վերլուծել Բյուզանդիայի՝ Հայաստանի նկատմամբ անհանդուրժողական վերաբերմունքի հետևանքները վերլուծել հայրապետական աթոռների առաջացման վտանգը Հայոց եկեղեցու համար</p>	26-28
12.	<p>Կրկնություն</p>		
<p>ԹԵՄԱ II. ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԿԻՒԿԻԱՅՈՒՄ 8 ժամ</p>			

13-14.	<p>§6. Հայոց եկեղեցու կազմակերպումը Կիլիկյան Հայաստանում (2 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Կիլիկյայում Հայոց եկեղեցու կառույցների ձևավորման մասին, հայ-հռոմեական եկեղեցական հարաբերությունների սկզբնավորման մասին, Չաքարյան Հայաստանում կառուցված նշանավոր վանական համալիրները և ուսումնագիտական կենտրոնները, Հայաստանում միաբարակական շարժման տարածման մասին Կարողանա՝ բացատրել Մեծ Հայքից դուրս գտնվող հայ իշխանների՝ Հայոց եկեղեցուն աջակցելու պատճառները, նշել միաբարների նպատակները, բացատրել Հայրապետական աթոռի՝ Հռոմկլեայից Միս տեղափոխելու պատճառները, բացատրել Կիլիկյան Հայաստանի՝ հույսը միայն Եվրոպայի հետ կապելու պատճառները</p>	33-37
15-16.	<p>§7. Հայ-հռոմեական և հայ-բյուզանդական եկեղեցական հարաբերությունները (2 ժամ)</p>	<p>Բ մակարդակ Իմանա՝ 1113թ. Գրիգոր Պահլավունու ընտրության և Դավիթ Թոռնիկյան եպիսկոպոսի կողմից հակաթոռ կաթողիկոսության ստեղծման մասին, Հայոց և բյուզանդական եկեղեցիների միավորման փորձերի, միավորման շուրջ առաջացած երկու ուղղությունների մասին, Ներսես Շնորհալու գործունեությունը, Հայաստանում եկեղեցու իրավունքները վերականգնելու ուղղությամբ Չաքարյանների կատարած քայլերը, Ստեփանոս Օրբելյանի նախաձեռնությամբ Նորավանքում գումարած ժողովի և ընդունած որոշման մասին, միաբարակական շարժման դեմ Հակոբ Բ Մանավարզեցի կաթողիկոսի ձեռնարկած, գործողությունները, միաբարների դեմ պայքարող ուսումնագիտական կենտրոնները, Հայոց եկեղեցու և պապականության հարաբերությունների ու «117 մուլություններ» գրքույկի բովանդակության հիմնական դրույթները</p>	39-41
17-18.	<p>§8. Հայոց եկեղեցին Չաքարյան Հայաստանում (2 ժամ)</p>	<p>Կարողանա՝ բացատրել հակաթոռ, բանադրել, դավանափոխություն, «Միավորյալ մի բնություն» արտահայտություններն ու հասկացությունները, վերլուծել Աղթամարի Դավիթ Թոռնիկյան եպիսկոպոսի գործողությունների պատճառները, վերլուծել XII դ. կեսերին Հայոց և բյուզանդական եկեղեցիների միավորման շուրջ առաջացած երկու ուղղությունների գործողությունները</p>	45-48
19.	<p>§9. Քրիստոնեական եկեղեցիների միավորման փորձերը (1 ժամ)</p>	<p>Գ մակարդակ Իմանա՝ 1114թ. Շուղրի Կարմիր վանքում գումարված ժողովի, կաթողիկոսի ընտրության նոր կարգի հաստատման և դրա նպատակի մասին, Հայոց կաթողիկոսի ընտրությունը հաստատող չորս արքեպիսկոպոսությունների անվանումները, Հայոց կաթողիկոսի և Կիլիկյան արքունիքի միջև հաստատված հարաբերությունների մասին, Հռոմկլեայի ժողովի հրավիրման տարեթիվը, պատճառները և ընդունած որոշումները, Չաքարյան Հայաստանի ուսումնագիտական կենտրոններում գիտամանկավարժական գործունեություն ծավալող գործիչների անուններ, Հայ-վրացական եկեղեցական հարաբերությունների սրման, 1203թ. և 1242թ. Ստում գումարված ժողովների և դրանց որոշումների մասին, Սսի՝ 1307թ. և Աղանայի՝ 1317թ. ժողովները և Հայաստանում՝ դրանց արձագանքների, և 1361թ. Սսի ժողովում դրանք չեղյալ հայտարարելու մասին</p> <p>Կարողանա՝ վերլուծել Բարսեղ Անեցու կողմից կաթողիկոսական աթոռը Հայաստանից դուրս տեղափոխելու քայլը, բացատրել Հռոմկլեայի Հայոց կաթողիկոսների՝ «Ամենայն Հայոց կաթողիկոս» տիտղոսը ընդունելու պատճառները գնահատել Հայոց եկեղեցու ունեցած դերը Կիլիկիայում Հայոց պետականության ստեղծման գործում, վերլուծել դավանափոխության՝ կրոնական, ազգային և քաղաքական վտանգները հայերի համար</p>	50-52

20.	§10. Հայոց եկեղեցին Կիլիկիայի Հայկական թագավորության անկման շրջանում (1 ժամ)	Ա մակարդակ Բ մակարդակ Գ մակարդակ	54-56
21. Կրկնություն			
ԹԵՄԱ III. ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ XV-XVIII ԴԱՐԵՐՈՒՄ 12 ժամ			
22-23.	§11. Կաթողիկոսական աթոռի վերահաստատումը Էջմիածնում (2 ժամ)	Ա մակարդակ Իմանա՝ կաթողիկոսական աթոռի Հայաստան տեղափոխման շարժումը գլխավորող գործիչների և ուսումնագիտական կենտրոնների անունները, Ազգային-եկեղեցական ժողովի գումարման տարեթիվը և ընտրված կաթողիկոսի անունը Աղթամարի Զաքարիա կաթողիկոսի գործունեության և Սմբատ Արծրունու՝ Հայոց թագավոր օծվելու մասին, հայկական տպագրության հիմնադրման տարեթիվը, վայրը, հիմնադրի անունը, հայ տպագրության առաջնեկի անունը և նրա բովանդակությունը, Մխիթարյան միաբանության հիմնադրի անունը, հիմնադրման տարեթիվը և վայրը, Հայոց եկեղեցու և Նաղիբ շահի հարաբերությունների մասին, հայերեն առաջին պարբերականի անվանումը, հրատարակման վայրը, տարեթիվը, հրատարակչին	60-63
24-25.	§12 Հայոց եկեղեցունվիրապետությունը (2 ժամ)	Կարողանա՝ թվարկել IV-XV դդ. առաջացած Հայոց կաթողիկոսությանը ենթակա կառույցների և ներկայումս գործող նվիրապետական աթոռների անունները, բնութագրել Աղթամարի Զաքարիա կաթողիկոսն և գնահատել նրա գործունեությունը, բացատրել Նաղիբ շահի՝ Հայոց եկեղեցու և հայերի հանդեպ ունեցած վերաբերմունքի պատճառները	65-69
26-27.	§13 Հայոց եկեղեցին և հայ ազատագրական շարժումը XV- XVII դդ. (2 ժամ)	Բ մակարդակ Իմանա՝ 1375թ. հետո Կիլիկիայում Հայոց կաթողիկոսության վիճակի մասին, 1441թ. Ազգային-եկեղեցական ժողովի ընթացքի, առաջարկված թեկնածուների, Կիրակոս Ա Վիրապեցու ընտրության և օժման մասին, Նվիրապետական աթոռների ծավալած գործունեության հիմնական դրվագները, Էջմիածնի՝ 1547թ., Սեբաստիայի՝ 1562թ., Էջմիածնի՝ 1677թ. հրավիրված ժողովները և նրանց ընդունած որոշումները, Մովսես Տաթևացու իրականացրած կարևոր ձեռնարկները, Մխիթարյան միաբանության գործունեության առանձնահատկությունները, Մխիթարյանների երկրորդ միաբանության հաստատման վայրը և տարեթիվը, Միմեոն Երևանցի կաթողիկոսի իրականացրած կարևոր ձեռնարկները	71-74
28-29.	§14 Հոգևոր-մշակութային կյանքի զարթոնքը: Մովսես Գ Տաթևացի (2 ժամ)	Կարողանա՝ բացատրել Գրիգոր Մուսաբեկյանի՝ Վաղարշապատ տեղափոխվելու առաջարկի մերժման պատճառները բացատրել Հայոց կաթողիկոսությանը ենթակա յուրաքանչյուր կառույցի ստեղծման պատմական պայմանները, բացատրել «մետրոպոլիտություն», «եպիսկոպոսություն» հասկացությունները, գնահատել Մովսես Տաթևացու գործունեությունը, բացատրել XVI-XVII դդ հայերի շրջանում կաթողիկոսության տարածման պատճառները, գնահատել	76-80
30-31.	§15 Կաթողիկ շարժումը հայոց մեջ: Մխիթարյանք (2 ժամ)	Կարողանա՝ բացատրել Գրիգոր Մուսաբեկյանի՝ Վաղարշապատ տեղափոխվելու առաջարկի մերժման պատճառները բացատրել Հայոց կաթողիկոսությանը ենթակա յուրաքանչյուր կառույցի ստեղծման պատմական պայմանները, բացատրել «մետրոպոլիտություն», «եպիսկոպոսություն» հասկացությունները, գնահատել Մովսես Տաթևացու գործունեությունը, բացատրել XVI-XVII դդ հայերի շրջանում կաթողիկոսության տարածման պատճառները, գնահատել	82-85

32-33.	§16 Հայոց եկեղեցին XVIII դ. (2 ժամ)	<p>Գանձասարի կաթողիոս Եսայի Հասան Ջալալյանի դերը Արցախի ազատամարտերում, բացատրել Սիմեոն Երևանցի կաթողիկոսի՝ տվյալ ժամանակաշրջանի ազատագրական շարժման գործիչների հանդեպ ունեցած վերաբերմունքի պատճառները</p> <p>Գ մակարդակ</p> <p>Իմանա՝ Ստեփանոս Օրբելյանի պոեմի անվանումը և բովանդակությունը, Հայոց կաթողիկոսությանը ենթակա բոլոր կառույցների ստեղծման վայրերը, հիմնադրման և գործունեության դադարեցման տարեթվերը, առաջնորդանիստերը, առաջին առաջնորդների անունները, Հակոբ Մեղապարտի և Աբգար դպիրի գործունեության կարևոր դրվագները, Մխիթար Սեբաստացու նշանավոր հետնորդների անունները և Մխիթարյանների գրական ժառանգության նշանավոր գործերը, XVIII դ գահակալած կաթողիկոսների անունները ըստ ժամանակագրության</p> <p>Կարողանա՝ հիմնավորել կաթողիկոսական այրոռի Հայաստան տեղափոխելու անհրաժեշտությունը, գնահատել Էջմիածին տեղափոխված Մայր Աթոռի դերը հայապահպանության գործում, մեկնաբանել նվիրապետական աթոռների և Ամենայն Հայոց կաթողիկոսության հարաբերությունները, վերլուծել XV դ Հայոց եկեղեցու կողմից ազատագրական պայքարի նախաձեռնությունն ու ղեկավարությունն ստանձնելու պատճառները, համեմատել Ստեփանոս Սալմաստեցի, Միքայել Սեբաստացի և Հակոբ Ջուղայեցի կաթողիկոսների գործունեությունները, մեկնաբանել Մխիթարյանների «ազգը չգոհել կրոնին և կրոնը ազգությանը» հավատամքի իմաստը, արտահայտել սեփական վերաբերմունք, համեմատել Սիմեոն Երևանցի և Աբրահամ Կրետացի կաթողիկոսների գործունեությունները</p>	86-89
34.	Ամփոփում		

Հայոց եկեղեցու պատմություն IX դասարան/(34 ժամ)

Դասի N	Դասի բաժինը, թեման, նյութը	Սովորողներին ներկայացվող չափորոշչային պահանջները ըստ Ա, Բ, Գ մակարդակների	Էջ
1.	Ներածություն (1ժամ)		
ԹԵՄԱ I. ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ XIX ԴԱՐԻ ՄԿՁԲԻՑ ՄԻՆՉԵՎ 1860-ԱԿԱՆ ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԸ 6 ժամ			
2-3.	§1 Հայոց եկեղեցին XIX դարի սկզբին (2 ժամ)	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Մինոդի ստեղծման մասին, XIX դարի սկզբին գործող Հայոց եկեղեցու նվիրապետական աթոռները, 1826-1828 թթ. ռուս-պարսկական պատերազմին Ներսես Աշտարակեցու մասնակցության մասին, 1836թ. եկեղեցական կանոնադրության և նրա անվանման մասին, կաթոլիկ եկեղեցու՝ Կ. Պոլսի պատրիարքությունից առանձնանալու մասին, բողոքական եկեղեցու առաջացման մասին, Մատթեոս Ա Կոստանդնուպոլսեցի կաթողիկոսի մասին</p> <p>Կարողանա՝ բնութագրել Ներսես Աշտարակեցուն, բացատրել եկեղեցական կանոնադրության «Թիֆլիսյան» տարբերակի չհաստատման պատճառները, բացատրել կաթոլիկության և բողոքականության տարածման պատճառները</p> <p>Բ մակարդակ Իմանա՝ XIX դ. սկզբին Հայոց եկեղեցու կողմից իրականացվող գործառնությունները, XIX դ. սկզբին Մայր Աթոռի և նվիրապետական աթոռների միջև հաստատված հարաբերությունների մասին, 1830-ական թթ. Հայոց եկեղեցու վիճակի մասին, եկեղեցական կանոնադրության բովանդակությունը, հայ ժողովրդի տարբեր հատվածների կողմից 1836թ. եկեղեցական կանոնադրության հանդեպ վերաբերմունքի մասին, Հայոց եկեղեցուց հայ կաթոլիկ եկեղեցու առանձնացման պայմանները, բողոքական եկեղեցու առաջացման պայմանները</p>	5-8
4.	§2 Արևելյան Հայաստանի միացումը Ռուսաստանին: Ներսես Ե Աշտարակեցի (1ժամ)	<p>Կարողանա՝ վերլուծել Մինոդի ստեղծման նշանակությունը Հայոց եկեղեցու համար, բացատրել ցարական կառավարության կողմից Հայոց եկեղեցուն հատկացվող առանձնահատուկ վերաբերմունքի պատճառները, բացատրել վեդար, մետրոպոլիտ, հասկացությունները, բացատրել Ի.Պասկևիչի՝ Ներսես Աշտարակեցուն հալածելու պատճառները, բացատրել թուրքական կառավարության կողմից բողոքական եկեղեցու ճանաչման պատճառները, բացատրել սուլթանի՝ հայ կաթոլիկների անջատվելուն դեմ լինելու պատճառները</p>	13-16
5.	§3 Ցարական կառավարությունը և Հայոց եկեղեցու փոխհարաբերությունների իրավական կարգավարումը (1ժամ)	<p>Գ մակարդակ Իմանա՝ XIX դ. սկզբից մինչև XIX դ. 60 ական թթ. գահակալած հայոց կաթողիկոսներին, նրանց գահակալման տարիները, հայ կաթոլիկ եկեղեցու նկրտումների մասին, բողոքական եկեղեցու կենտրոնները, առաջին քարոզիչների անունները, 1820-1860-ական թթ. Հայոց եկեղեցու գործունեության մասին</p> <p>Կարողանա՝ գնահատել Ներսես Աշտարակեցի կաթողիկոսի գործունեությունը, ներկայացնել և վերլուծել նվիրապետական աթոռների դերն ու նշանակությունը Հայոց եկեղեցու և հայ ժողովրդի համար, վերլուծել ցարական կառավարության կողմից 1836թ. եկեղեցական կանոնադրության մշակման պատճառները, գնահատել 1836թ. եկեղեցական կանոնադրության դերը Հայոց եկեղեցու համար, վերլուծել բողոքական եկեղեցուց սպառնացող վտանգը հայ ժողովրդի և Հայոց եկեղեցու համար, ներկայացնել և վերլուծել հայության մեջ կաթոլիկության և բողոքականության տարածման հետևանքները, Մատթեոս Ա Կոստանդնուպոլսեցու Հայոց կաթողիկոս ընտրվելու պատճառները</p>	19-21
6-7.	§4 Հայոց ազգային եկեղեցական կյանքը 1820-60-ական թթ. (2ժամ)	<p>Կարողանա՝ գնահատել Ներսես Աշտարակեցի կաթողիկոսի գործունեությունը, ներկայացնել և վերլուծել նվիրապետական աթոռների դերն ու նշանակությունը Հայոց եկեղեցու և հայ ժողովրդի համար, վերլուծել ցարական կառավարության կողմից 1836թ. եկեղեցական կանոնադրության մշակման պատճառները, գնահատել 1836թ. եկեղեցական կանոնադրության դերը Հայոց եկեղեցու համար, վերլուծել բողոքական եկեղեցուց սպառնացող վտանգը հայ ժողովրդի և Հայոց եկեղեցու համար, ներկայացնել և վերլուծել հայության մեջ կաթոլիկության և բողոքականության տարածման հետևանքները, Մատթեոս Ա Կոստանդնուպոլսեցու Հայոց կաթողիկոս ընտրվելու պատճառները</p>	23-27

**ԹԵՄԱ II. ՀԱՅՈՑ ԵՎԵՂԵՑՈՒ ԿՐԹԱՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ: ՊԱՅՔԱՐ ՌՈՒՍԱՑՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ
(XIX ԴԱՐԻ ՎԵՐՋ - XX ԴԱՐԻ ՄԿԻՋԲ) 4 ժամ**

<p align="center">8-9.</p>	<p align="center">§5 Հայոց եկեղեցու կրթամշակութային ձեռնարկները (2 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Տարրական դպրոցներում կրթության տևողությունը, դասավանդվող առարկաները, «Արարատ» հանդեսի հրատարակման վայրը, թվականը, հանդեսում արձարծվող հարցերը, Հայոց եկեղեցու կրթամշակութային գործունեությունը սահմանափակելու ուղղությամբ ցարական կառավարության ձեռնարկած քայլերը, ցարական կառավարության գաղութային քաղաքականության դեմ Մկրտիչ Խրիմյանի գլխավորությամբ սկսված պայքարի մասին, ցարական կառավարության կողմից հայկական դպրոցները փակելու թվականը:</p>	<p align="center">29-33</p>
<p align="center">10-11.</p>	<p align="center">§6 Հայոց եկեղեցու պայքարը ցարական ինքնակալության դեմ: Մկրտիչ Ա Խրիմյան (2 ժամ)</p>	<p>Կարողանա՝ գնահատել «Արարատ» հանդեսի դերը հայ իրականության մեջ, բացատրել ռուսական կառավարության Հայոց եկեղեցուն թուլացնելու պատճառները, բացատրել հայոց պատմության և աշխարհագրության դասավանդման արգելման պատճառները:</p> <p>Բ մակարդակ Իմանա՝ հոգևոր և վիճակային դպրոցների մասին, Արմաշի դպրեվանքի և հիմնադրման տարեթվի մասին, 1883թ. հայ-կական դպրոցների դեմ սկսված հալածանքների պատճառը, 1903թ. հունիսի 12-ի օրենքի մասին:</p> <p>Կարողանա՝ բացատրել XIX դ. վերջին և XX դ. սկզբին օսմանյան և ռուսական իշխանությունների կողմից Հայոց եկեղեցու հալածանքների պատճառները, վերլուծել 1886թ. հայկական դպրոցները վերաբացելու ցարական կառավարության թույլտվության պատճառները, ներկայացնել և մեկնաբանել Մկրտիչ Ա Խրիմյանի 1903թ. հունիսի 12-ի օրենքի իրականացումը կանխելու նպատակով ձեռնարկած քայլերը:</p> <p>Գ մակարդակ Իմանա՝ Ստ. Փափազյանի կողմից մշակված ծրագրի համաձայն կրթական ոլորտում կատարված փոփոխությունները, Ալեքսանդր III ցարի 1891թ. հրամանի մասին, հայկական դպրոցների վերաբացման համար ծավալված պայքարի մանրամասները, Մկրտիչ Ա Խրիմյանի հայ-թաթարական ընդհարումները կանխելու համար կատարած քայլերը, Նիկոլայ I ցարի կողմից ստորագրված հրովարտակի օրն ու տարեթիվը:</p> <p>Կարողանա՝ գնահատել Արմաշի դպրեվանքի դերը արևմտահայ իրականության մեջ, գնահատել հակացարական ազգային-ազատագրական պայքարի նշանակությունը, վերլուծել 1903թ. հունիսի 12-ի օրենքի նպատակը</p>	<p align="center">35-38</p>

ԹԵՄԱ III. ՀԱՅՈՑ ԵՎԵՂԵՑԻՆ ԵՎ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ ՆՈՐ ՓՈՒԼԸ 4 ժամ

<p align="center">12.</p>	<p align="center">§7 Հայոց եկեղեցին և Հայկական հարցը (1 ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Սան Ստեֆանոյի և Բեռլինի վեհաժողովների մասին, «Երկաթե շերտի» խորհուրդը, հոգևորական հայրուկների անուններ, Մկրտիչ Խրիմյանի ազգանվեր գործունեության որոշ դրվագներ, Մեծ եղեռնի տարիներին ոչնչացված եկեղեցիների քանակը</p> <p>Կարողանա՝ բնութագրել Մկրտիչ Խրիմյան կաթողիկոսին, բնութագրել Գևորգ Ե Սուրենյանց կաթողիկոսին</p> <p>Բ մակարդակ Իմանա՝ Ջեյթունի ինքնապաշտպանության, և Բարդուղիմեոս վարդապետի մասին, 1880-1890-ական թթ. ջարդերից տուժածներին օգնություն կազմակերպելու ուղղությամբ Մկրտիչ Խրիմյանի գործողությունների մասին, Գևորգ Ե</p>	<p align="center">41-44</p>
----------------------------------	--	--	------------------------------------

13.	§8 Եկեղեցու մասնակցությունը XIX դ. վերջի և XX դ. սկզբի ազատագրական Պայքարին (1 ժամ)	Սուրենյանց կաթողիկոսի՝ Պողոս Նուբարին տված լիազորությունների մասին, Հայոց եկեղեցուն Մեծ եղեռնի տարիներին հասցված վնասի մասին Կարողանա՝ վերլուծել Մեծ տերությունների կողմից Բեռլինի վեհաժողովի հրավիրման պատճառները, բացատրել Մկրտիչ Խրիմյանի կողմից հայ զաղթականներին հայրենի բնակավայրեր վերադարձնելու և որբերին հայկական որբանոցներում հավաքելու խնդիրների կարևորությունը Գ մակարդակ	46-49
14.	§9 Գևորգ Ե Սուրենյանց կաթողիկոսը և Հայկական հարցի վերաբացումը (1 ժամ)	Իմանա՝ 1890-ական թթ. հայոց ազատագրական շարժման ղեկավար հոգևորականների անունները, Մկրտիչ Խրիմյանի և Նիկոլայ II հանդիպման ու դրա արդյունքների մասին, Խանասարի արշավանքի մասին, Ցեղասպանությունից փրկված հայերին օգնություն ապահովելու նպատակով Գևորգ Ե Սուրենյանց կաթողիկոսի ձեռնարկած գործողությունների մասին, Մեծ եղեռնի տարիներին ոչնչացված նշանավոր որոշ կոթողների անուններ Կարողանա՝ բացատրել Ս. Խրիմյանի հանձնարարությամբ հայ հոգևոր առաջնորդների մեծ տերություններին դիմելու նպատակները և ամփոփել դրա արդյունքները, վերլուծել հայ հոգևորականությանը առաջին հերթին բնաջնջելու վերաբերյալ Թալեաթի խոսքերը	52-53
15.	§10 Հայոց Մեծ եղեռնը և եկեղեցին (1 ժամ)	Կարողանա՝ բացատրել Ս. Խրիմյանի հանձնարարությամբ հայ հոգևոր առաջնորդների մեծ տերություններին դիմելու նպատակները և ամփոփել դրա արդյունքները, վերլուծել հայ հոգևորականությանը առաջին հերթին բնաջնջելու վերաբերյալ Թալեաթի խոսքերը	55-57
16.	Կիսամյակային ամփոփիչ գրավոր աշխատանք		
ԹԵՄԱ IV. ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ 3 ժամ			
17.	§11 1918թ. հերոսամարտերը և եկեղեցին (1 ժամ)	Ա մակարդակ Իմանա՝ Մայիսյան հերոսամարտերի նախօրյակին Գևորգ Ե Սուրենյանց կաթողիկոսի ընդունած որոշման և ժողովրդին ուղղված կոչի մասին, ՀՀ կառավարությանը Հայոց եկեղեցու հատկացրած ֆինանսական օգնության, բոլշևիկների գործողությունների հանդեպ Հայոց եկեղեցու դիրքորոշման մասին Կարողանա՝ գնահատել Գևորգ Ե Սուրենյանցի դիրքորոշումը մայիսյան հերոսամարտերի նախօրեին, բացատրել Հայոց եկեղեցու՝ բոլշևիկների հանդեպ ունեցած դիրքորոշման պատճառները Բ մակարդակ Իմանա՝ Գարեգին եպս. Հովսեփյանի մասին Ս. Վրացյանի գնահատականը, Հայոց եկեղեցու 1918-1920թթ. գործունեության մասին Կարողանա՝ գնահատել Գարեգին Ե Հովսեփյանի դերը Մայիսյան հերոսամարտերի կազմակերպման գործում, թվարկել 1918-1920թթ. եկեղեցի-պետություն համագործակցության ուղղությունները	59-61
18-19.	§12 Եկեղեցու գործունեությունը 1918-1920 թթ. (2 ժամ)	Գ մակարդակ Իմանա՝ ռազմաճակատ մեկնած և մայիսյան հերոսամարտերում աչքի ընկած հայ հոգևորականների անունները, Եկեղեցի-պետություն դաշնագիրը և դրա չիրականացման պատճառը, ներեկեղեցական կյանքի բարեկարգման ուղղությամբ ձեռնարկված քայլերը Կարողանա՝ գնահատել Հայոց եկեղեցու դերը անկախ պետականության կառուցման գործում	64-67
ԹԵՄԱ V ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆՈՒՄ 6 ժամ			
20.	§13 Խորհրդային իշխանության քաղաքականությունը եկեղեցու նկատմամբ (1 ժամ)	Ա մակարդակ Իմանա՝ 1920-ական թթ. սկզբից մինչև 1938թ. փակվող և քանդվող վանքերի, եկեղեցիների և հոգևորականների հալածաքների մասին, Աստվածաշնչի հայերեն թարգմանության 1500-ամյակի տոնակատարությունների մասին, Խորեն Ա Մուրադբեկյան կաթողիկոսի և նրա եղբայրների սպանության մասին, 1945թ. հրավիրված Ազգային-կեղեցական ժողովի, Հայոց եկեղեցու նոր սահմանադրության և Գևորգ Զ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ընտրության մասին, Վազգեն Ա	69-72

21.	§14 Հալածանքների նոր շրջան: Խորեն Ա Մուրադբեկյան (1ժամ)	կաթողիկոսի գահակալման տարեթվերը, ժողովրդի կողմից նրան տրված տիտղոսի, վերաբացված թեմերի, նրա օրոք Աստվածաշնչի աշխարհաբար ամբողջական թարգմանության, Անկախության մյուռոնի մասին Կարողանա՝ բացատրել Աստվածաշնչի հայերեն թարգմանության տոնակատարությունը Սփյուռքում նշելու պատճառները, բնութագրել Հայոց եկեղեցու վիճակը Հայրենական Մեծ պատերազմի նախօրյակին, թվարկել երկրաշարժից տուժած և բռնագաղթի ենթարկված ժողովրդին աջակցելու համար Հայոց եկեղեցու ձեռնարկած քայլերը	74-76
22.	§15 Հայոց եկեղեցին Երկրորդ աշխարհամարտի տարիներին (1ժամ)	Բ մակարդակ Իմանա՝ Հայոց 1920-ական թթ. սկզբին եկեղեցու գործունեության մասին, 1921թ. Հայհեղկոմի ընդունած որոշման և դրա հետևանքների մասին, 1932թ. բացված Ազգային-եկեղեցական ժողովի և նոր կաթողիկոսի ընտրության մասին, Խորեն Ա Մուրադբեկյանի ծավալած գործողությունների մասին, 1941թ. հրավիրված Ազգային-եկեղեցական ժողովի, քննարկած հարցերի և նրա ընդունած որոշման մասին, Հայոց եկեղեցու և Գևորգ արքեպս. Չորեքյանի՝ Հայրենական Մեծ պատերազմին ունեցած մասնակցության մասին, Վազգեն Ա կաթողիկոսի եկեղեցաշինական գործունեության մասին, նորոգված վանքերի և եկեղեցիների անունները, Վազգեն Ա-ի գահակալության տարիներին Մայր Աթոռի հրատարակչական-տպագրական գործունեության մասին	79-81
23.	§16 Կաթողիկոսական ընտրություններ: Գևորգ Զ Չորեքյան (1ժամ)	Կարողանա՝ բացատրել Ազգային-եկեղեցական ժողով գումարելու բոլշևիկների թույլտվության պատճառները, բացատրել «Կաթողիկոսական տեղապահ», «Առաջնորդական վիճակ» հասկացությունները, բացատրել Հայրենական Մեծ պատերազմի ընթացքում Խորհրդային իշխանության՝ Հայոց եկեղեցու նկատմամբ դիրքորոշման փոփոխության Պատճառները, համեմատել Վազգեն Ա-ին Սահակ Պարթևի հետ Գ մակարդակ Իմանա՝ 1920-ական թթ. սկզբին Հայոց եկեղեցուն թուլացնելու՝ բոլշևիկների քայլերը, 1938թ. Հայաստանի ժողկոմ-խորհի ընդունած որոշումը, Խորեն Մուրադբեկյանի՝ Ստալինի հետ հանդիպման նրան ներկայացրած զեկուցագրի և Ստալինի խոստումների մասին, Գևորգ Զ կաթողիկոսի Հայկական հարցի վերաբերման, սփյուռքի հետ կապերն ամրապնդելու, հոգևոր-մշակութային կյանքը վերականգնելու ուղղությամբ կատարած քայլերի մասին, Երկրորդ աշխարհամարտից հետո Հայոց եկեղեցու պառակտման փորձերի և դրանց ձախողման մասին, միջեկեղեցական հարաբերությունների և միջազգային կապերի ընդլայնման ուղղությամբ Վազգեն Ա կաթողիկոսի ձեռնարկած քայլերի մասին	83-86
24-25.	§17 Հայոց եկեղեցու վերելքը: Վազգեն Ա (2ժամ)	Կարողանա՝ վերլուծել Հայոց եկեղեցուն բոլշևիկների բացասական վերաբերմունքի պատճառները, բացատրել Էջմիածնի վանքը փակել թույլ չտալու Մոսկվայի որոշման պատճառները, գնահատել Գևորգ Զ կաթողիկոսի գործունեությունը, գնահատել անկախ պետականության վերականգնման համար Հայոց եկեղեցու մասնակցության դերը	88-92
26.	Կրկնություն		
ԹԵՄԱ VI. ՎԵՐԱԶԱՐԹՈՒՔԻ ՇՐՋԱՆ 7 ժամ			

27-28.	<p>§18 Եկեղեցին հայոց նորանկախ պետականության ստեղծման և ամրապնդման տարիներին (2ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հայոց եկեղեցու՝ արցախյան հերոսամարտերին ունեցած մասնակցության մասին, Հայոց եկեղեցու կողմից հաստատված պատվո բարձր պարգևները Կարողանա՝ նշել եկեղեցի-պետություն համագործակցության մասին վկայող փաստեր Բ մակարդակ Իմանա՝ Արցախին սատարելու նպատակով Վազգեն Ա-ի արտերկրում ունեցած հանդիպումների, տարբեր միջազգային կառույցներին և ղեկավարներին հղած դիմումների, և դրանց բովանդակության մասին, Հայոց եկեղեցու ներեկեղեցական կյանքը կարգավորելու նպատակով Մայր Աթոռի ծավալած գործունեությունը Կարողանա՝ 1990-ական թթ. սկզբներին Հայոց եկեղեցու համար գործունեության համար ստեղծված հնարավորությունները համեմատել նախորդ շրջանի հետ Գ մակարդակ Իմանա՝ 1991թ. հունիսի 17-ին «ՀՀ-ում խղճի ազատության և կրոնական կազմակերպությունների մասին» օրենքի ընդունման և նրա բովանդակության մասին, Արցախյան հերոսամարտերին մասնակցած և պարգևատրված հայ հոգևորականների անունները Կարողանա՝ գնահատել Արցախյան պատերազմում Հայոց եկեղեցու մասնակցության դերը, արտահայտել և հիմնավորել սեփական վերաբերմունքը 1991թ. հունիսի 17-ի օրենքի նկատմամբ</p>	95-99
29-30.	<p>§19 Հայոց եկեղեցու միասնության ամրապնդումը: Գարեգին Ա (2ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Գարեգին Ա կաթողիկոսի ընտրության, գահակալման տարեթվերի, Մեսրոպ Մաշտոց դպրատան հիմնադրման և դրա նպատակի մասին Կարողանա՝ նշել եկեղեցի-պետություն համագործակցության ամրապնդման ուղղությամբ կատարված քայլերը Բ մակարդակ Իմանա՝ Հայոց եկեղեցու նվիրապետական աթոռների և թեմերի միջև փոխհարաբերությունների, Հայոց եկեղեցու հոգևոր-մշակութային գործունեության մասին Կարողանա՝ բացատրել «Էկումենիկ /Էկումենյան/ շարժում» հասկացությունը Գ մակարդակ Իմանա՝ 1990-ական թթ. Հայոց եկեղեցու միջազգային հեղինակության աճի մասին Կարողանա՝ համեմատել Վազգեն Ա և Գարեգին Ա կաթողիկոսների գործունեությունը, բացատրել «մեկ ազգ, մեկ մշակույթ, մեկ եկեղեցի» թեզիսը</p>	101-104

31-32.	<p>§20 Հայաստանի կրոնական համայնքները (2ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հայ կաթոլիկ և հայ բողոքական եկեղեցիների գործունեության աշխուժացման, Հռոմի պապի՝ Հայաստան այցելության մասին Կարողանա՝ թվարկել Հայաստանում գործունեություն տարածած կրոնական հոսանքների անուններ Բ մակարդակ Իմանա՝ Հայ կաթոլիկ և հայ ավետարանական եկեղեցիների 1990-ական թթ. Հայաստանում ծավալած գործունեության մասին, տարաբնույթ կրոնական հոսանքների Հայաստանում գործունեություն ծավալելու մասին Կարողանա՝ բացատրել «հոգեորսություն» հասկացությունը Գ մակարդակ Իմանա՝ Հայաստանում կաթոլիկ հայերի բնակավայրերը, գործող ավետարանական եկեղեցիներ ունեցող քաղաքները Կարողանա՝ վերլուծել այն նպաստավոր պայմանները, որոնք հող հանդիսացան աղանդավորական շարժումների՝ Հ-ն թափանցման համար, մեկնաբանել հասարակության որոշ խավերի այդ կազմակերպություններին անդամագրվելու պատճառները</p>	107-109
33.	<p>§21 Գարեգին Բ: Վերելքի տարիներ (1ժամ)</p>	<p>Ա մակարդակ Իմանա՝ Հայոց եկեղեցու 132-րդ հայրապետի անունը, ընտրության տարեթիվը, Գր. Լուսավորչի Հայաստան տեղափոխված մասունքների մասին, Ս. Գր. Լուսավորիչ Մայր եկեղեցու օժման օրն ու տարեթիվը Կարողանա՝ գնահատել Գր. Լուսավորչի Հայաստան տեղափոխված մասունքների նշանակությունը Հայոց եկեղեցու համար Բ մակարդակ Իմանա՝ Գարեգին Բ կաթողիկոսի անդրանիկ կոնդակի բովանդակության կարևոր կետերի մասին, Հայաստանում գործող հոգևոր-կրթական հաստատությունները, 1700 ամյակի հոբելյանական տոնակատարության մասին Կարողանա՝ բացատրել Հայոց դարձի հոբելյանական տոնակատարության խորհուրդը Գ մակարդակ Իմանա՝ Հայաստանում և սփյուռքում կառուցված և վերաբացված եկեղեցիների անուններ, Գարեգին Բ կաթողիկոսի պաշտոնական հանդիպումների մասին Կարողանա՝ հիմնավորել «Հայոց եկեղեցու պատմություն» դասընթացի անհրաժեշտությունը</p>	112-117
34.	ԱՄՓՈՓՈՒՄ		